

Prædiken af Morten Munch
Helligtrekongers søndag; 5. jan. 2014
Tekst: Joh 8,12-20

LIVSLYSET OVER LIVSVEJEN

Epifanitidens lys- og vandringsmotiv

Helligtrekongers søndag kaldes også epifani, åbenbaring.

Gud åbenbarede sig for vandringsmændene, der gik mod lyset.

Guds åbenbaring og selvmeddelelse til mennesker er ofte beskrevet netop ved hjælp af billedet af lys, sådan som Jesus siger det i dagens tekst: *Jeg er verdens lys*.

Som en fælles baggrund for beretningen om de vise mænd og Jesu ord om, at han er verdens lys, ligger et vandringsbillede.

Livet er som en vandring. De vise mænd fra øst repræsenterer i deres vandring menneskers søgen efter mål og mening.

Folket Israel havde også været på en lang vandring fra Egypten gennem ørkenen til det land, Gud havde lovet dem. Til minde om denne rejse og Guds trofasthed undervejs fejrede de hvert år løvhyttfesten.

Lysestagen ved løvhyttfesten

Festen varede en uge – og under festen tændte man hver aften en kæmpe stor lysestage på tempelpladsen til minde om, at Gud havde ledt dem i ørkenen ved hjælp af en ildstøtte om natten (og en skysøjle om dagen). Guds lys havde været med dem og ledt dem fremad.

Når ildsøjlen bevægede sig, skulle folket bryde og og følge efter; når den stod stille, skulle de holde hvil. Når de holdt sig til ildstøtten, havde de lys.

Jesus ord, om at han er verdens lys, er sagt på festens sidste dag (eller måske dagen umiddelbart efter) – og de er sagt på tempelpladsen ved tempelblokken nær ved den store lysestage.

Det er som om Jesus siger: Jeg er det lys, der vandrede med jer i ørkenen og førte jer til livet.

Den, der følger mig og holder sig til mig, skal ikke gå i mørke, men have livets lys.

Lyset i tornebusken (jeg-er-ordene)

Der ligger en beretning mere bag Jesu ord om at være verdens lys; en beretning der ligger bag alle Jesu jeg-er-ord. Den beretning, der satte hele udvandringen og frihedsvandringen, hele exodus, i gang.

Initiativet til friheden finder vi dybt inde i ørkenen gennem en af de mærkeligste epifanier/åbenbaringer i biblen. Guds herlighedslys viser sig i en tornebusk, der brænder uden at brænde op – og Guds røst lød: Jeg er den jeg er.

Det er det udsagn, Jesus gør sig til ét med og samtidig forklarer, når han i Johannes Evangeliet siger: Jeg er verdens lys; i mig ser I Guds herlighed, der er kommet til jorden for at sætte mennesker i frihed og kaste lys over vejen.

Jeg er døren; jeg er den gode hyrde; jeg er vejen, sandheden og livet: Jeg er opstandelsen og livet. Jeg er livets brød (dette sidste med brødet er også taget fra ørkenvandringen, som er klangbund for de fleste af disse jeg-er-udsagn).

Jesus gør sig til ét med Gud. Det var gudsbespottende udsagn i jødernes ører og grund nok til at få Jesus stillet for en religiøs domstol.

Derfor bemærkes det også i slutningen af vores tekst, at "ingen greb ham, for hans time var endnu ikke kommet".

Menneskets vandring gennem livet har det til fælles med et ørkenlandskab, at det er svært at orientere sig.

Jeg var for et par dage siden på Louisiana sammen med min familie for at se udstillingen Arktis. På Nordpolen er det også svært at finde vej, ligesom i ørkenen, bl.a. fordi det er meget svært at bedømme afstande. Nordpolen er mange eventyreres og videnskabsmænds kirkegård.

At finde vej i livet

Det fortælles om en videnskabsmand, at han på en ekspedition i ørkenen kom væk fra sine kolleger. Han søgte forgæves efter dem. Hans ration af mad og vand slap op. Træt og udmattet fik han pludselig øje på en oase, men som en god videnskabsmand vidste han, at ørkenen var fyldt med luftspejlinger og fatamorgana, som ikke var virkelige. Han planlagde derfor at gå forbi oasen for ikke at spilde kræfterne på fantasi. Selv om det forekom ham, at han nærmest kunne dufte vandet, mente han, at det var et bedrag. En tid efter fandt beduiner hans lig i sandet. De undrede sig over, at han var død så tæt på en oase.

Det er godt at have en sund skepsis. Men vi kan også i skepsis reducere virkeligheden, så vi går forbi livets oaser.

De vise mænd fra øst var ikke videnskabsmænd i vores moderne forstand. De var stjernetydere. De repræsenterede den tids lærdom og søgen efter mening.

De fulgte deres længsler, og de fandt lyset i Kristus.

Nogle afviser Guds lys, fordi de tænker, at det er for godt til at være sandt – de kæmper sig videre i livets ørken på egen hånd.

Også som troende, der har taget imod Jesus som verdens lys, kan vi ofte i hverdagen komme til at leve, som om lyset ikke var hos os.

Vi kan i vores glemsomhed leve, som om vi var uden håb, uden epifani, uden åbenbaring. Derfor har vi i kirkeåret en epifani-dag, hvor vi mindes om og fejrer Jesus som det lys, der vil oplyse både hjerte og forstand.

Lysets egenskaber

Uden lys ville vi ikke kunne orientere os. Vi ville få viden om et træ ved at støde ind i det, men vi ville ikke kunne se dets former og farver.

Lys hjælper os til kundskab, til at finde vej og tage beslutninger.

Som kristne venter vi på Solopgangen fra det Høje (som Jesus kaldes) – derfor har kirker traditionelt haft retning mod øst.

Øst kaldes også 'Orienten' (det betyder østen); heraf ordet 'at orientere sig'. Vi orienterer os vha solen og verdenshjørnerne.

Når Jesus siger, at han er verdens lys, siger han, at han er den, vi kan orientere os ud fra eksistentielt og åndeligt.

Lys giver også glæde. Mennesker, der har opholdt sig tæt på nordpolen med lange perioder uden lys, fortæller om, hvor svært det er for sjælen ikke at få lys til kroppen. Lyset løfter op og giver håb.

Lyset kan også trøste. Vi har sikket alle som børn prøvet at vågne op i et mørkt rum og været fuld af frygt. Trøstende ord fra de voksne er godt, men det er også vigtigt at få tændt lys i rummet. Lyset giver ro.

Alle disse helt grundlæggende erfaringer med lys og mørke, som vi alle gør os, blander sig med de store beretninger i Israels historie om den brændende tornebusk, ildsøjlen under ørkenvandringen og Guds herlighedsglans i templet – det gør alt sammen lyset til det måske allervigtigste symbol i den kristne tro – sammen med korset.

Dagens tekst rummer et stort billede, lyset – og et stor påstand: at Jesus er identisk med den Gud, der sagde: der blive lys – og der blev

lys; Jesus er identisk med den Gud, der trofast vandrede med sit folk som en ildsøjle gennem de mørkeste og goldeste egne.

Kaldet til at følge lyset

Til det store billede og den store påstand følger sig et stort kald:

Kaldet til at følge lyset og leve i lyset. "Den, der følger mig, skal aldrig vandre i mørket, men have livets lys".

Vore egne lyskilder kan slukkes, det menneskelige håb kan blegne, venner kan svigte. Vi lever i en såkaldt oplyst tid, men der er mange ting, som videnskab og moral ikke kan lyse op.

Kristus bringer os i kontakt med et anden slags lys, det uskabte lys hos Gud, den herlighedsglans, der aldrig kan slukkes, men er fra evighed til evighed.

Når de jødiske ledere i dagens tekst erklærer Jesu udsagn for ugyldigt, henviser Jesus til, at han ved, hvor han kommer fra, og han ved, hvor han går hen.

Han kommer fra Guds uskabte lys og går til Guds uskabte lys – derfor har hans ord om at være verdens lys gyldighed.

Hvem af os har lys over fortid og fremtid, hvem af os kender os selv?

Jesus har lys over *sin* vandring – og derfor kan han oplyse *vores* vandring.

Lysets værdi viser allermest sig i mørket. Jesu vandring gik gennem langfredags mørke, gennem lidelse og død – for at ingen af os skal være alene i vores erfaringer af afmagt og død.

På en GPS kan man vælge mellem at få vist den korteste eller den hurtigste vej til et mål.

Troens GPS, Guds ords lygte for vor fod og lys på vor sti, viser ikke den hurtigste og letteste vej, men den sande vej, barmhjertighedens vej.

Der kan være svære passager, men i fællesskab med ham, som er lyset, er vi aldrig uden håb. I Jesu opstandelse påskemorgen forkyndes lysets sejr over mørket.

Jesu vidnesbyrd står ikke alene. Ved at oprejse Jesus fra de døde bekræfter Gud Fader gyldigheden i Jesu ord.

Det evige lys er sluppet løs i verden. Livet er ikke en kosmisk fejltagelse, mørke har ikke magten.

Gud har åbenbaret sig og deler sit lys med os.

Amen.